

ALEKSANDER SOSNOWSKI
KRAKÓW

JEDNOŚĆ KOŚCIOŁA W NAUCZANIU BENEDYKTA XVI

Wstęp

Jedność jest pierwszym spośród czterech, obok świętości, powszechności i apostołskości wymienionych w *Credo* znamion Kościoła. Jest ona realizowana we wspólnie wyznawanej wierze, wspólnym celebrowaniu sakramentów i kościelnej strukturze do której należy zaliczyć papieństwo, hierarchię, sobory, synody¹. Na przestrzeni dziejów Kościoła nie brak było, nawet już za czasów apostołskich, sporów i rozłamów, które godziły w jedność Ciała Chrystusa, doprowadzając do schizm i herezji w wyniku których powstawały nowe wspólnoty, nie związane już jednak z Kościołem katolickim wyznawaniem tej samej wiary i sprawowaniem sakramentów. Jednym z takich najdonioślejszych w historii tego typu wydarzeń było wystąpienie Marcina Lutera i związanego z nim dzieła reformacyjnego. W tym roku obchodzimy 500. rocznicę wystąpienia Marcina Lutera, które miało miejsce w Wittenberdze 17 października 1517 roku i uważane jest za dzień, który dał początek ruchowi protestanckiemu.

Celem niniejszego studium będzie przedstawienie nauczania papieża Benedykta XVI na temat jedności Kościoła. Już jako młody teolog pochodzący z kraju reformacji, uczestnik Soboru Watykańskiego II, profesor licznych uniwersytetów, arcybiskup Monachium i Freising, następnie prefekt Kongregacji Nauki Wiary i wreszcie jako następca św. Piotra na stolicy biskupiej w Rzymie, papież Benedykt XVI był mocno zaangażowany w dialog ekumeniczny, do którego to niewątpliwie przyczynił się Sobór Watykański II i dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* podpisany 21 listopada 1964 roku. O tym, jak bardzo ważnym zagadnieniem i zadaniem pontyfikatu Benedykta XVI była jedność Kościoła, świadczy fakt, że odniósł się on do tego tematu już w czasie Mszy św. na zakończenie konklawe, które dokonało jego wy-

¹ Por. G. L. Müller, *Dogmatyka katolicka* (Kraków 2014) 589. Por. także *Katechizm Kościoła Katolickiego* (Poznań 1994), s. 815.

boru. „Rozpoczynając zatem posługę w Kościele Rzymu, skropionym krwią Piotra, jego obecny Następca z pełną świadomością bierze na siebie podstawowe zadanie, jakim jest dążyć niestrudzenie do odbudowy pełnej i widzialnej jedności wszystkich uczniów Chrystusa. Jest to jego woła i pilnym obowiązkiem”². Za źródło niniejszego opracowania posłużą na te homilie, katechezy i przemówienia, które Benedykt XVI wygłosił w obecności przedstawicieli, czy delegacji wspólnot kościelnych wyrosłych z reformacji, lub których kontekstem była działalność ekumeniczna Kościoła katolickiego z tymi wspólnotami, jak chociażby przemówienia do członków Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan lub przemówienia wygłaszane w trakcie Tygodni Modlitw o Jedność Chrześcijan. Objęcie całości nauczania papieskiego przekraczałoby ramy tego studium. Teologiczna analiza źródeł, a następnie synteza pozwoli na skonstruowanie systematycznego wykładu poświęconego jedności Kościoła w nauczaniu Benedykta XVI.

1. Źródła jedności Kościoła

Podstawowym źródłem jedności Kościoła jest sam Bóg Trójjedyny, jest On zarazem przyczyną wzorczą i sprawcą owej jedności. Sam Jezus w swojej modlitwie arcykapłańskiej wskazuje na jedność Osób Bożych, jako źródło i wzór jedności dla swoich uczniów, „aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie” (J 17, 21). Przypomina o tym również papież Benedykt XVI, wskazując, że jedność członków Ciała Chrystusowego pochodzi od samego Boga i jest ona uczestnictwem w boskiej jedności³. Ten przymiot Kościoła ma więc swoje trynitarnie zakorzenienie, a jego realizacja w historii jest owocem i odbłaskiem jedności Osób Bożych⁴. Papież Benedykt XVI podkreśla wyraźnie także element chrystologiczny ukazując realizację jedności chrześcijan, dzięki upodobnieniu się i zjednoczeniu z Osobą Chrystusa, który wychodzi poza siebie, żyje w nieustannej relacji z Ojcem i oddaje Mu się⁵.

² Benedykt XVI, «Aby głosić całemu światu żywą obecność Chrystusa. Msza św. w Kaplicy Sykstyńskiej na zakończenie konklawe, 20 kwietnia 2005», *L'Osservatore Romano*. Wydanie polskie (dalej zwane *OsRomPol*) 6 (274, 2005), s. 5. Benedykt XVI wielokrotnie zwracał uwagę na kwestię jedności chrześcijan jako jednego z najważniejszych zadań swego pontyfikatu zob. np. Benedykt XVI, «Najlepszą formą ekumenizmu jest życie według Ewangelii. Spotkanie ekumeniczne, 19 sierpnia 2005», *OsRomPol* 10 (277, 2005), s. 20; Benedykt XVI, «Aby Europie i światu nie zabrakło waszego świadectwa. Katecheza wygłoszona podczas audiencji generalnej po podróży, 31 maja 2006», *OsRomPol* 6-7 (284, 2006), s. 4.

³ Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm jest centralnym zadaniem Kościoła. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, 18 listopada 2010», *OsRomPol* 2 (330, 2011), s. 29.

⁴ Por. Benedykt XVI, «Chrześcijanie winni dawać wierne świadectwo Ewangelii. Spotkanie ekumeniczne w kościele św. Józefa, 18 kwietnia 2008», *OsRomPol* 6 (304, 2008), s. 16.

⁵ Por. Benedykt XVI, «Wewnętrzna przemiana doprowadzi nas do jedności. Katecheza śródowa, 21 stycznia 2009», *OsRomPol* 3 (311, 2009), s. 26.

Papież Benedykt XVI nawiązując do nadprzyrodzonego źródła jedności Kościoła, którym jest sam Bóg, odsyła także bezpośrednio do tajemnicy Osoby Ducha Świętego i wydarzenia Pięćdziesiątnicy. Sytuacja pierwszej wspólnoty chrześcijan trwającej w jedności, którą obrazuje trwanie w nauce apostołów, wspólnota, łamanie chleba, czyli Eucharystia i modlitwa (por. Dz 2, 42), nie jest dla niego tylko obrazem z przeszłości, ale zadaniem i wezwaniem do urzeczywistnienia dla Kościoła dziś. Jest ono możliwe dzięki nieustannej obecności tego samego Ducha, który jest „zasadą jedności Kościoła i sprawia, że wierzący stają się jednym”⁶. Po otrzymaniu Ducha Świętego, apostołowie zaczynają przemawiać we wszystkich językach, dzięki czemu orędzie o Chrystusie dociera do wszystkich narodów. Kościół zatem od samego początku gromadzi ludzi różnego pochodzenia, równych kultur i języków i dzięki Duchowi Świętemu mimo tych różnic tworzy jedno ciało⁷. Tworzy On ze wszystkich narodów nowy Lud Boży, którego fundamentem jedności jest jedność Ojca, Syna i Ducha Świętego.

Tak jak jedność Ojca, Syna i Ducha Świętego jest dla Kościoła wzorem i źródłem jedności, tak samo i wspólne wyznawanie wiary w Boga w Trójcy Osób jest źródłem jedności chrześcijan. Papież Benedykt XVI w swoim nauczaniu wielokrotnie nawiązywał do wiary chrzcielnej jako fundamentalnej zasady jedności i braterstwa chrześcijan i choć pozostają oni podzieleni w innych kwestiach, to wiara w Boga Trójjedynego jest dla nich wspólna, przy czym nie należy zapominać o różnicach dotyczących nauki o Chrystusie między niektórymi wyznaniem. Papież naucza jednak, że pomimo tych różnic „nie powinniśmy zapominać o tym, co nas łączy, czyli o wierze w Boga, Ojca i Stworzyciela, który objawił się w Synu, Jezusie Chrystusie, dając Ducha, który ożywia i uświęca. Taka jest wiara wynikająca z chrztu, który otrzymaliśmy, i jest to wiara, którą w nadziei i w miłości możemy razem wyznawać”⁸. Nawiązując do dekretu Soboru Watykańskiego II *Unitatis redintegratio* i Listu do Efezjan św. Pawła, papież przypominam że przez sakrament chrztu i wyznawanie wiary w Boga Trójjedynego stajemy się członkami Ciała Chrystusowego, a sakrament ten jest bramą do Kościoła, węzłem jedności między wszystkimi ochrzczoneymi i punktem wyjścia dla całego ruchu i zaangażowania ekumenicznego⁹. Wspólnie wy-

⁶ Benedykt XVI, «Dążenie do jedności musi być pojmowane jako odpowiedź na wezwanie Pana. Homilia podczas Nieszporów na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, 25 stycznia 2011», *OsRomPol* 3 (331, 2011), s. 24.

⁷ Por. Benedykt XVI, «Chrześcijanie jednoczą się w modlitwie. Audiencja generalna, 19 stycznia 2011», *OsRomPol* 3 (331, 2011), s. 36.

⁸ Benedykt XVI, «Ekumenizm w dobie nowej ewangelizacji. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, 15 listopada 2012», *OsRomPol* 1 (349, 2013), s. 28. Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm wymaga konkretnych gestów nawrócenia. Homilia podczas nieszporów na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, 25 stycznia 2013», *OsRomPol* 3-4 (351, 2013), s. 15.

⁹ Por. Benedykt XVI, «Dążąc do jedności składamy świadectwo Chrystusowi. Spotkanie ekumeniczne w krypcie St. Mary's Cathedral», 18 lipca 2008, *OsRomPol* 9 (306, 2008), s. 17.

znawana wiara, sprawia, iż dążenia ekumeniczne nie mają charakteru kontraktu, czy konsensusu politycznego, który należałby uznać dla dobra wszystkich¹⁰, ale jedność chrześcijan winna być pojmowana w kategorii daru od Boga. To fundamentalne zakotwiczenie ruchu ekumenicznego w wierze wynikającej z sakramentu chrztu, sprawia, że dialog ekumeniczny jest możliwy, przyniósł i nadal może przynosić owoce¹¹.

2. Jedność jako dar, modlitwa jako droga realizacji

Jedność Kościoła, której źródło stanowi jedność Osób Bożych, a także wspólnie wyznawana wiara, tworząca między ochrzczonymi autentyczne braterstwo, jest dla Kościoła i wszystkich chrześcijan wspólnym zadaniem. Cały Kościół, oraz papież nie szczędzili wysiłków, by zrealizować zadanie, jakie zostawił im Jezus prosząc Ojca „aby stanowili jedno” (J 17, 21). Benedykt XVI osobiście będąc zaangażowany w dialog ekumeniczny, wielokrotnie przypominał, że jedność o którą prosi Chrystus jest darem Boga. „Nie możemy sami «zaprowadzić» jedności własnymi siłami. Możemy ją tylko przyjąć jako dar Ducha Świętego”¹². *Dar ten, którym jest jedność z Bogiem i naszymi braćmi jest darem pochodzącym z Wysoka, mającym swoje źródło w komunii Ojca, Syna i Ducha Świętego*¹³, *przez co papież raz jeszcze kładzie nacisk na trynitarnie źródło i wzór jedności Kościoła. Również wspólnie wyznawana wiara w Trójjedynego, leżąca u podstaw dialogu ekumenicznego, pomaga otwierać się na działanie Boga i wskazuje na priorytet Jego działania, ufając, że to On poprowadzi chrześcijan ku pełnej komunii, poprzez przyjęcie duchowych bogactw i darów znajdujących się w innych Wspólnotach kościelnych*¹⁴.

*Nawiązując do wizji proroka Ezechiela o dwóch kawałkach drewna, które zostają złączone na nowo w jedną całość (por. Ez 37, 15-23), oraz hasła Tygodnia Modlitwy o Jedność Chrześcijan, także zaczerpniętego z proroka Ezechiela „Aby byli jedno w Twoim ręku” (por. Ez 37, 19), papież naucza, że w całym ruchu ekumenicznym, to sam Bóg prowadzi nas ku głębszej jedności w swoim Synu, odnawiając nas i uwalniając od dzielących nas podziałów*¹⁵. *Tak rozumiana jedność, jako dar Boga, wymaga nie tylko dialogu doktrynalnego, wspólnych spotkań i posiedzeń komisji teologicznych, chociaż elementy te są konieczne i niezbędne, to jednak punktem wyjścia dla ruchu ekumenicznego winien być „ekumenizm duchowy, czyli modlitwa, nawrócenie*

¹⁰ Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm wymaga konkretnych gestów nawrócenia», s. 15.

¹¹ Por. Benedykt XVI, «Najlepszą formą ekumenizmu jest życie według Ewangelii», s. 20-21.

¹² Tamże, s. 22.

¹³ Por. Benedykt XVI, «Wielki ruch modlitwy wspiera chrześcijan w dążeniu do jedności. Homilia w bazylice św. Pawła za Murami, 25 stycznia 2008», *OsRomPol* 3 (301, 2008), s. 21. Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm w dobie nowej ewangelizacji», s. 28.

¹⁴ Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm wymaga konkretnych gestów nawrócenia», s. 15.

¹⁵ Por. Benedykt XVI, «Poszukiwanie jedności w prawdzie. Do członków ekumenicznej delegacji z Finlandii, 19 stycznia 2009», *OsRomPol* 3 (331, 2009), s. 12.

i świętość życia”¹⁶. *Poprzez nawrócenie własnego życia, czego przykładem może być postać św. Pawła i wydarzenie z pod Damaszku, modlitwę i życie zgodne z Ewangelią, wizja jedności staje się bardziej realna, konieczne jest tu jednak otwarcie się na działanie Ducha Świętego i przemieniającą moc spotkania ze Zmartwychwstałym. Są to elementy, dzięki którym możemy wyjść poza siebie, własny egoizm i ograniczenia i zmierzać wspólnie do Chrystusa, będąc z nim w nieustannej relacji, możemy sami być bardziej zjednoczonymi ze sobą*¹⁷.

*W drodze chrześcijan ku pełnej jedności i w całym zaangażowaniu ekumenicznym, Benedykt XVI wielokrotnie kładzie nacisk i podkreśla priorytet modlitwy, jako najlepszej i podstawowej drogi do widzialnej jedności, przypominając to co o modlitwie powiedział już Sobór Watykański II. W dekrecie o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* sobór naucza, iż jest ona, zarówno prywatna jak i wspólnotowa, nader skutecznym środkiem prowadzącym do jedności i znakiem więzów jakie łączą katolików z braćmi odłączonymi*¹⁸. Modlitwa jest tym, co według papieża, od samego początku, a poczynając zwłaszcza od wspomnianego Soboru watykańskiego II, ożywia i towarzyszy ruchowi ekumenicznemu w różnych jego etapach¹⁹, przypominając, że to już jego poprzednik Leon XIII w 1895 roku nakazał wprowadzenie nowenny o jedność chrześcijan, zaś w 2008 roku przypadała setna rocznica oktawy modlitw o jedność Kościoła, która następnie przekształciła się w Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan²⁰. Należy przypomnieć, że jest to jedna z najważniejszych inicjatyw ekumenicznych, podczas której odbywają się liczne spotkania, konferencje, oraz nabożeństwa z udziałem papieża i licznych delegacji z innych Kościołów i Wspólnot kościelnych, stając się także okazją do spotkania Zachodu i Wschodu.

W obchodzonym w 2008 roku Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, papież w homilii wygłoszonej w bazylice św. Pawła za Murami, nawiązując do nauczania Apostoła Narodów z 1 Listu do Tesaloniczan, zwracał się do katolików i przedstawicieli z innych Kościołów i Wspólnot kościelnych, z wezwaniem, z jednym z napomnień jakie św. Paweł zostawił wspólnocie w Tesalonicach- „nieustannie się módlcie” (1 Tes 5, 17). „Inne napomnienia straciłyby bowiem moc i spójność, gdyby nie były wspierane modlitwą. Jedność z Bogiem i z ludźmi buduje się przede wszystkim poprzez życie modlitwy i nieustanne poznawanie «woli Bożej w Jezusie Chrystusie względem nas» (por. 1 Tes 5, 18)”²¹. W modlitwie o jedność Kościoł i wszyscy chrześcijanie naśladują samego Chrystusa modlącego się w przeddzień Męki do

¹⁶ Benedykt XVI, «Najlepszą formą ekumenizmu jest życie według Ewangelii», s. 22.

¹⁷ Por. Benedykt XVI, «Wewnętrzna przemiana doprowadzi nas do jedności», s. 26.

¹⁸ Por. Sobór Watykański II, «Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio*», 8, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst łacińsko-polski* (Poznań 2008), s. 317.

¹⁹ Por. Benedykt XVI, «Sercem ruchu ekumenicznego jest modlitwa», *Katecheza środowca*, 23 stycznia 2008», *OsRomPol* 3 (281, 2008), s. 20.

²⁰ Por. Benedykt XVI, «Wielki ruch modlitwy wspiera chrześcijan w dążeniu do jedności», s. 21-22.

²¹ Tamże, s. 21

Ojca za swoich uczniów by stanowili jedno²², a to wezwanie skierowane do Ojca w ustach Jezusa, w czasie Jego modlitwy kapłańskiej, pojawia się aż czterokrotnie, co wskazywać może na to, jak ważnym zadaniem dla chrześcijan ma być zachowanie jedności. Na doniosłość wspólnotowej modlitwy wpływa także fakt, że tam gdzie w imię Jezusa gromadzi się dwóch, albo trzech uczniów, tam obecny jest On sam, a właśnie obecność Chrystusa we wspólnocie trwającej na modlitwie jest gwarancją jej skuteczności²³. Podczas podróży do Niemiec na XX Światowy Dzień Młodzieży w Kolonii, na zakończenie spotkania ekumenicznego Benedykt XVI mówił, „Jestem przekonany, że jeśli coraz więcej ludzi włączy się duchowo w modlitwę Pana (...), to taka modlitwa wypowiedana w imię Jezusa nie będzie próżna (...). Dzięki pomocy z góry znajdziemy możliwe konkretne rozwiązanie wielu wciąż otwartych kwestii, a tęsknota za jednością zostanie ukojona, kiedy i tak, jak On zechce”²⁴. Modlitwa ukazuje, iż kwestia przywrócenia jedności chrześcijan jest sprawą świętą, przewyższającą ludzkie dążenia i wysiłki, oraz że ostatecznie jest ona darem Bożym²⁵. W modlitwie zawarte jest to mizerne ludzkie działanie i pragnienie, które ostateczne rozwiązanie kwestii jedności zostawia Bożej Opatrzności.

3. Wspólne cele i zadania chrześcijan dążących do jedności

Benedykt XVI w swoim nauczaniu podejmuje także kwestie, tematy, które mimo podziałów i różnic łączą chrześcijan. Istnieje wiele płaszczyzn życia społecznego, politycznego, kulturowego, gdzie wspólny głos wszystkich chrześcijan może i powinien odgrywać istotną rolę. Głównym celem jedności, o którym mówi papież, jest nawiązaniem do słów samego Jezusa i związane jest z daniem świadectwa o Chrystusie, jako Tym, którego posłał Bóg, Ojciec. „Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał” (J 17, 23). Wspólne świadectwo chrześcijan stanowiących jedno, ma być jednym z najskuteczniejszych świadectwo o prawdziwości głoszonej przez uczniów nauki o Jezusie jako Synu Bożym. W zadaniu głoszenia Chrystusa, jedność jest środkiem uprzywilejowanym, jak mówi papież, przesłanką do głoszenia w sposób jeszcze bardziej przekonujący orędzia wiary²⁶.

Na przestrzeni historii powstały między chrześcijanami różnego rodzaju podziały, rozłamy, stając się przyczyną braku dawania wspólnego świadectwa o Jezusie. Papież zauważa, że między chrześcijanami „istnieją tragiczne podziały i nie zawsze

²² Por. Benedykt XVI, «Dążenie do jedności musi być pojmowane jako odpowiedź na wezwanie Pana», s. 23.

²³ Por. Benedykt XVI, «Módlmy się nadal o dar jedności, Katecheza środowca, 18 stycznia 2006», *OsRomPol* 3 (281, 2006), s. 27. Por. Benedykt XVI, «Zjednoczenie chrześcijan naszą wspólną misją, Homilia Ojca Świętego w bazylice św. Pawła za Murami, 25 stycznia 2006», *OsRomPol* 3 (281, 2006), s. 30.

²⁴ Benedykt XVI, «Najlepszą formą ekumenizmu jest życie według», s. 22.

²⁵ Por. Benedykt XVI, «Módlmy się nadal o dar jedności», s. 27.

²⁶ Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm wymaga konkretnych gestów nawrócenia», s. 16.

mogą oni dawać spójne wspólne świadectwo²⁷, niemniej jednak chociaż są one poważne i bolesne, to wydają się możliwe do pokonania i nie zniechęcają w dalszych poszukiwaniach i dążeniach ku jedności²⁸. W swoim nauczaniu nie poświęca on jednak wiele uwagi różnicom dzielącym chrześcijan, niekiedy je tylko wzmiankuje jak np. kwestie posługi w Kościele, koncepcja w odniesieniu do relacji zachodzącej między Ewangelią a Kościołem²⁹, relatywistyczne podejście do nauki chrześcijańskiej³⁰, różnice w kwestiach etycznych i rozumienia natury ludzkiej³¹. Jednym z poważniejszych niebezpieczeństw w owocnym dialogu ekumenicznym jest powstawanie nowych wspólnot, które lekceważą istnienie obiektywnej prawdy, podkreślając wyłącznie rolę sumienia, unikają one instytucjonalizacji i minimalizują znaczenie nauki i doktryny chrześcijańskiej dla życia chrześcijańskiego³². W sposób szczegółowy są one podejmowane przez poszczególne komisje, papież stara się niejako ukazywać wspólny cel i to, co jest łączy, oraz zadania, przed jakimi stoi dzisiaj chrześcijaństwo.

Pomimo tych i innych różnic, zarówno kwestii moralnej jak i doktrynalnej, celem dążeń ruchu ekumenicznego ze strony Kościoła katolickiego jest przywrócenie pełnej widzialnej jedności chrześcijan³³. Powinna się ona przejawiać we wspólnie sprawowanej Eucharystii, będącej sakramentem jedności Kościoła³⁴. Eucharystia jest wspólnotą Stołu Pańskiego, jest wspólnym karmieniem się Jego Ciałem i przez to tworzy Jedno Ciało, czyli Kościół. Nie chodzi o zwykłe uznanie różnic i osiągnięcie pokojowego współżycia, celem do którego zmierza ekumenizm jest pełna jedność o którą prosił Chrystus Ojca, a przejawia się ona we wspólnocie wiary, sakramentów i posługi³⁵. Owa jedność członków Kościoła ma służyć, o czym już wspomniano, dawaniu wspólnego świadectwa wiary wobec całego świata. Jest to ten element, na który papież kładzie największy akcent i pojawia się on w większości jego przemówień. Wydaje się on nader aktualny i potrzebny, zwłaszcza w coraz bardziej zlaicyzowanym społeczeństwie, gdzie wspólne dawanie świadectwa o Jezusie i przekazywanie wiary jest pilnym zadaniem. Także w krajach Europy, gdzie chrześcijaństwo ma wielowiekową tradycję

²⁷ Benedykt XVI, «Idźmy dalej cierpliwie i zdecydowanie ku jedności. Przemówienie papieża do uczestników spotkania Światowych Wspólnot Chrześcijańskich, 27 października 2006», *OsRomPol* 1 (289, 2007), s. 10.

²⁸ Por. Benedykt XVI, «Zjednoczenie chrześcijan naszą wspólną misją», s. 29.

²⁹ Por. Benedykt XVI, «Dialog miłości i dialog prawdy uczniów Chrystusa. Przemówienie Benedykta XVI do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, 17 listopada 2006», *OsRomPol* 1 (289, 2007), s. 13.

³⁰ Por. Benedykt XVI, «Chrześcijanie winni dawać wierne świadectwo Ewangelii», s. 16.

³¹ Por. Benedykt XVI, «Potrzebna jest jedność chrześcijan w kwestiach etycznych i antropologicznych. Przemówienie do delegacji ekumenicznej z Finlandii, 19 stycznia 2012», *OsRomPol* 3 (341, 2012), s. 14.

³² Por. Benedykt XVI, «Chrześcijanie winni dawać wierne świadectwo Ewangelii», s. 16.

³³ Por. Benedykt XVI, «Idźmy dalej cierpliwie i zdecydowanie ku jedności», s. 10. Por. Benedykt XVI, «Ekumenizm w dobie nowej ewangelizacji», s. 28.

³⁴ Por. Benedykt XVI, «Dążąc do jedności składamy świadectwo Chrystusowi», s. 17.

³⁵ Por. Benedykt XVI, «Dążenie do jedności musi być pojmowane jako odpowiedź na wezwanie Pana», s. 24.

i korzenie, coraz bardziej potrzebna jest nowa ewangelizacja i dawanie autentycznego świadectwa. Jedność jawi się jako zadanie i misja, dla wszystkich Kościołów i Wspólnot kościelnych, tak by światło Chrystusa było przekazywane skuteczniej i docierało do wszystkich ludzi³⁶. Odpowiedzialność za dialog i wspólne dzieła spoczywa na wszystkich ochrzczonych, nikt nie może być zwolniony z tego zadania, czy to poprzez podejmowanie nowych inicjatyw i wspólnych dzieł, kontynuowanie dialogu teologicznego, czy wreszcie przez modlitwę, którą powinni podejmować chrześcijanie. Dzięki jedności będzie możliwe pokazywanie współczesnemu człowiekowi i Europie, której coraz bardziej zagraża sekularyzacja i ateizm, z nową mocą prawdziwego oblicza Boga. Jedynie w jedności można pokazać światu, który tego potrzebuje oblicze Boga, który się objawił w Jezusie Chrystusie³⁷. Celem, którym jest pełna, widzialna jedność chrześcijan we wspólnocie Stołu Pańskiego, jest jeszcze daleka do urzeczywistnienia, tym bardziej, jak podkreśla papież już teraz „jest pewna zasadnicza treść orędzia Chrystusa, którą możemy głosić razem: ojcostwo Boga, zwycięstwo Chrystusa nad grzechem i śmiercią poprzez Jego krzyż i zmartwychwstanie, ufność w przemieniające działanie Ducha. Zdążając do pełnej komunii, powinniśmy dawać wspólne świadectwo w obliczu coraz bardziej złożonych wyzwań naszych czasów, takich jak sekularyzacja i obojętność, relatywizm i hedonizm, delikatne zagadnienia etyczne, dotyczące początku i końca życia, problemy stawiane przez postęp nauki i techniki, dialog z innymi tradycjami religijnymi. Są też inne dziedziny, w których już teraz powinniśmy dawać wspólne świadectwo: ochrona świata stworzonego, propagowanie wspólnego dobra i pokoju, obrona osoby ludzkiej jako głównego punktu odniesienia, zaangażowanie w walkę z dramataми naszych czasów, takich jak głód, ubóstwo, analfabetyzm, niesprawiedliwy podział dóbr³⁸. Podczas pielgrzymki do Polski, w Warszawie w trakcie spotkania ekumenicznego, papież wskazał także na dwie wspólne płaszczyzny zaangażowania ekumenicznego jak działalność charytatywna oraz kwestia dotycząca życia małżeńskiego i rodzinnego³⁹. Jak widać, już teraz nie brak płaszczyzn wzajemnego spotkania, oraz pól dla wspólnej działalności na rzecz dobra człowieka i całej rodziny ludzkiej. Wobec wyzwań stojących przed współczesnym światem jedność chrześcijan jawi się jako palące zadanie. Jak naucza Benedykt XVI „komunia i jedność uczniów Chrystusa jest zatem szczególnie ważnym warunkiem do spełnienia, aby ich świadectwo było bardziej wiarygodne i skuteczne⁴⁰”.

³⁶ Por. Benedykt XVI, «Zjednoczenie chrześcijan naszą wspólną misją», s. 30.

³⁷ Por. Benedykt XVI, «Sercem ruchu ekumenicznego jest modlitwa», s. 20.

³⁸ Benedykt XVI, «Nie można głosić Ewangelii, nie zabiegając o jedność chrześcijan. Homilia podczas Mszy św. na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, 25 stycznia 2010», *OsRomPol* 3-4 (321, 2010), s. 20.

³⁹ Por. Benedykt XVI, «Aby przywrócić pełną i widzialną jedność chrześcijan. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w ewangelicko-augsburskim kościele Świętej Trójcy, 25 maja 2005», *OsRomPol* 6-7 (284, 2006), s. 19-20.

⁴⁰ Tamże.

Zakończenie

Jedność Kościoła była jednym z centralnych tematów i pól zaangażowania papieża Benedykta XVI. Podejmował on nowe wyzwania, oraz wspierał istniejące już dzieła ekumeniczne zmierzające do przywrócenia pełnej jedności chrześcijan. W swoim nauczaniu podejmował on refleksję nad źródłami jedności Kościoła, którymi są jedność Osób Bożych, Ojca, Syna i Ducha Świętego, będąca dla jedności Kościoła przyczyną sprawczą i wzorcą, a także na wspólnie wyznawaną wiarę w Trójjedynego Boga, wynikającą z sakramentu chrztu. Tak rozumiana jedność jest dla Kościoła darem o który Chrystus aż czterokrotnie prosi Ojca przed swoją Męką. Na przestrzeni historii pojawiły się podziały zadając rany jedności, dzięki czemu wspólne świadectwo chrześcijan osłabło. Na drodze ku przezwyciężeniu trudności, papież wskazuje na centralne miejsce modlitwy w działalności ekumenicznej, jako najskuteczniejszego środka wiodącego ku przywróceniu widzialnej jedności. Nie chodzi jednak o uniformizację chrześcijaństwa, lecz jak zauważa papież, chodzi o jedność w różnorodności i różnorodność w jedności, która nie dąży do ujednolicenia form wyrazu teologii, duchowości, form liturgicznych i dyscypliny⁴¹. Choć nie brak starych i wciąż pojawiających się nowych problemów dotyczących zarówno kwestii doktrynalnych jak i moralnych, to istnieje wiele wspólnych płaszczyzn spotkania, na których wspólne świadectwo składane przez wszystkich chrześcijan może odgrywać istotne znaczenie. Wobec wyzwań współczesności, jedność jest jednym z podstawowych środków przekazu orędzia wiary chrześcijańskiej i ukazywania światu prawdziwego oblicza Boga, który objawił się w swoim Synu Jezusie Chrystusie.

⁴¹ Por. Benedykt XVI, «Najlepszą formą ekumenizmu jest życie według Ewangelii», s. 22.